

**ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա.Ի
ՀՈՎՎԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՅՏԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ՇԻՐԱԿԻ ԹԵՄԻՆ**

Հունիսի 29-ին, շաբաթ, ժամանում Լենինական

Վեհափառ Հայրապետը, ընդառաջելով Շիրակի թեմի առաջնորդ գերաշնորհ Տ. Մաշտոց եպիսկոպոսի և թեմական խորհրդի խնդրանքներին, հունիսի 29-ից հուլիսի 2-ը բարեհաճեց հովվապետական իր երկրորդ այցելությունը տալ Շիրակի թեմին: Այս առթիվ նորին Ս. Օծությունը եղավ Լենինական և Կիրովական քաղաքներում:

Այս բարեհաստիկ և օրէնաբեր այցելության առթիվ, Վեհափառ Հայրապետին ուղեկցում էին Գերազույն Հոգեմոր Խորհրդի անդամ գերաշնորհ Տ. Ասողիկ եպիսկոպոս Դավարյանը, Վրաստանի հայոց թեմի առաջնորդ գերաշնորհ Տ. Կոմիտաս եպիսկոպոս Տեր-Մտեփանյանը, Մայր Տաճարի ավագ լուսարար Հոգեշնորհ Տ. Մեսրոպ վարդապետ Պալյանը և գավազանակիր Հոգեշնորհ Տ. Արսեն արելա Բերբերյանը:

Հունիսի 29-ին, շաբաթ օր, առավոտյան ժամը 12-ին, Վեհափառ Հայրապետը իր շքախմբով մեկնեց Լենինական: Երևանի երկաթուղարյին կայարանում նորին Ս. Օծության ձանապարհեցին Մայր Աթոռի միարանությունն ու պաշտոնինությունը, Երևանի եկեղեցիների քահանայից դասը և հավատացյալներ:

Վեհափառ Հայրապետին ճանապարհեց նաև Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների սովետին առնելի Հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ պր. Ս. Գասպարյանը:

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 4.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը ժամանում է Լենինական:

Լենինականի երկաթուղարյին կայարանում Վեհափառ Հայրապետին ջերմորեն դիմավորում են Շիրակի թեմակալ առաջնորդը, թեմական խորհրդի անդամները, քահանայից դասը և Հավատացյալների մեծ բազմությունների նորին Ս. Օծության սրտազին բարի գալուստի նախագահի տեղակալ պր. Հ. Հովհաննեսյանը:

Նորին Ս. Օծության սրտազին բարի գալուստի նախագահի տեղակալ պր. Հ. Հովհաննեսյանը և Հայկական ՍՍՌ Մինիստրների ուրկետին առընթեր Հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահի տեղակալ պր. Ս. Հովհաննեսյանը:

Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը, եկեղեցական մեծ թափորով ու «Հրաշափառ»-ով, առաջնորդվում է Լենինականի Ս. Աստվածածին եկեղեցին, ուր հավաքված հավատացյաները երկուուր ջերմեռանդությամբ ողջունում են իրենց Վեհափառ Հայրապետին:

Շիրակի թեմի առաջնորդ գերաշնորհ Տ. Մաշտոց եպիսկոպոս Թաշիրյանը, հավարտ սուրբ արարողության, ողջունում է Վեհափառ Հայրապետի շնորհարեր-այցելությունը:

«Վեհափառ Տե՛ր. Թույլ տվեք, հանուն Շիրակի թեմի հայ հավատացյալների, թեմական խորհրդի և եկեղեցական դասի, որդիական խոնարհությամբ ջերմորեն ողջունել Ձերդ Ս. Օծությանը և բարի գալուստ մաղթել:

Հովվապետական Ձեր այս օրէնաբեր այցելության առթիվ, մի պահ մտածեցինք և

նույնիսկ փորձվեցինք Զեզ դիմավորել ծաղիկներով, Զեր ճանապարհի վրա, Զեր սուրբ ոտքերի տակ վարդեր շաղ տալ, Կանաչ կամարներ կապել, որոնք կարող էին թոշնել: Շիրակի թեմի մեր ավանդապահ և Հավատացյալ ժողովուրդը այսօր մի անգամ ևս որդիական իր վառ սերն ու անկաշառ Հավատարմությունն է ընծա բերում Լուսավորչի Գահին և նրա արժանավոր Գահակալին, ծնրադիր Հայցելով Զեր սուրբ աղոթքներն ու օրհնությունը:

Բարի՛ եկաք, Վեհափառ Տե՛ր, Հաղա՛ր բարի:

Ինչպես ամեն տեղ, մեր թեմը ևս, միշտ իր պայման հայացքը սևեռել է գեպի մեր Հավատի և լուսի աղբյուր Մայր Աթոռ Ս. էջմիածին և Մայր Հայրենիք:

Հայ այսպիսի անկեղծ զգացմունքներով և Հոգեկան լիցքով տոգորված, աղոթում ենք սրտեռանդն Մայր Աթոռի անսասանության, Զերդ Վեհափառության թանկագին կյանքի արեշատության, Մայր Հայրենիքի բարօրության և աշխարհի խաղաղության համար:

Վեհափառ Տե՛ր, ֆուլ տվեք, Հանուն Շիրակի թեմի Հայ Հավատացյալների, թեմական խորհրդի և եկեղեցական դասի, որդիական խոնարհությամբ շերմորեն ողջունել Զերդ Ս. Օծությանը և բարի գալուստ մաղթել:

Վեհափառ Հայրապետն իր պատասխան խոսքում ասում է.

«Ընորհակալություն, սրբազն եղբայր, Զեր ջերմ խոսքերի համար: Մենք այսօր այստեղ ժամանեցինք Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնից՝ բերելու Զեզ բոլորի ողջուն և աստվածային օրինություն: Ողջ՛ ւն այս սուրբ եկեղեցուն, հրաշագործ Յոթերքին, ողջ՛ ւն Լենինականի ամրոջ ժողովրդին:»

Ուրախ ենք, որ գտնվում ենք հայկական այս գեղեցիկ քաղաքում: Միխթարված ենք տեսնելով այս սուրբ եկեղեցին, որը նույնպես գեղեցիկ է և բարեկարդվել է շնորհիկ Մաշտոց Եպիսկոպոսի, քահանա հայրեղի, թեմական խորհրդի անդամների աշխատանքի. դա ծեր քաղաքի պատիվն է:

Մենք Էջմիածնում հաճախ ընդունում ենք հյուրեր՝ հայեր, օտարներ, Հայաստանից, մեր Միության մյուս հանրապետություններից և արտասահմանից: Հյուրերից մի մասը լինում են նաև Լենինականում և հավանում են այս քաղաքը: Նրանք լինում են նաև այս եկեղեցում և լավ կարծիք են հայտնում նրա մասին: Մենք այս բոլորը լսում ենք և հոգեպես միխթարվում:

Մենք այստեղ եկանք, որպեսպի Մեր ողջուն-ները և օրինությունները բաշխենք բոլորի, որպեսպի դուք երջանիկ ապրեք, բախտավոր լինեք, և իրեն հայ ժողովրդի կավակները և սովետա-

կան հայրենիքի պարկեցած քաղաքացիները, ծեռք-ծեռքի տված, ծեր պարտքը կատարեք Եկեղեցու և հայրենիքի հանդեպ:

Վաղը Մենք սուրբ պատարագ պիտի մատուցենք այստեղ և պիտի աղոթենք հայ ժողովրդի երջանկության, հայ հայրենիքի ծաղկման և աշխարհի խաղաղության համար:

Մեր Եկեղեցին խաղաղության պաշտպան Եկեղեցի է, բոլոր խաղաղասեր և ավելի պետությունների կողքին:

Մենք Մեր ամբողջ հոգեկան ուժերով պաշտպան պիտի լինենք խաղաղության դատին և Մեր հարազատ ժողովրդի շամերին:

Ցանկանում ենք բոլորիդ հոգու և մարմնի քաջառողջություն և ծեր հայրենաշնն, բարի գործերին ու իշերին հաջողություն»:

Ապա Վեհափառ Հայրապետը նախագահում է կիրակամտի ժամերգության:

Հունիսի 30-ին, Կիրակի, հայրապետական սուրբ պատարագ

Կիրակի, Հունիսի ՅՈՒ-ին, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը Հանդիսավոր սուրբ պատարագ է մատուցում կենինականի Ս. Աստվածածին եկեղեցում:

Եկեղեցին, իր մեծ վերնատնով, վաղ առավոտվանից լցվել էր Հավատացյալների խուռն բազմությամբ:

Սկսվում է Հայրապետական սուրբ պատարագը: Ս. Ասղանին սպասարկում են Տ. Ասողիկ և Տ. Կոմիտաս եպիսկոպոսները, Տ. Մեսրոպ վարդապետը, Տ. Արսեն արքան, Տ. Նորայր և Տ. Հայկազոն քահանաները:

Սուրբ պատարագի Կոմիտասյան երգեցողությունը կատարում է կենինականի եկեղեցու քառաձայն երգեցիկ խումբը՝ զեկավարությամբ Տ. Ատոմ քահանայի:

«Հայր մերց-ից առաջ Վեհափառ Հայրապետը քարոզում է «Թագաւոր երկնալուր, զեկեղեցի քո անշարժ պահեա և զերկրպագուսանունդ քում պահեա ի խաղաղութեան» բնաբանով:

Նորին Ս. Օծությունը իր ներշնչված քարոզի մեջ վեր է հանում Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու կատարած Հոգեոր, Հայրենասիրական, մշակութային դերը Հայ ժողովրդի կյանքում ինչպես անցյալում, նույնպես նաև այժմ, հորդորում է իր զավակներին միշտ Հավատարիմ մնալ Հայ Հավատին ու ավանդությանց, նվիրումով աշխատել Մայր Հայրենիքի բարօրության և շերմորեն աղոթել աշխարհում կայուն խաղաղության հաստատման համար:

Վեհափառ Հայրապետի աղոթքներին և բարեմաղթություններին ձայնացում էր ողջ եկեղեցին՝ հավատացյալների սրտից բխած ամենա-ներով:

Կիրովականի Ս. Աստվածածին եկեղեցին:

Հավաբառ սուրբ պատարագի տեղի է ունենում աջահամբուլութիւնի ժամատացյալները իրենց աջահամբուլութիւնի մեջ էին դրել իրենց սերն ու նվիրվածությունը դեպի էջմիածինը, դեպի Վեհափառ Հայրապետի սիրելի անձնավորությունը:

Երեկոյան, թեմական խորհուրդը, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, կազմակերպում է ընդունելություն, որն անցնում է չերմ; սրտագին մթնոլորտում:

Հուլիսի 1-ին, երկուշաբթի,
այցելություն Լենինականի քաղաքային սովետին

Երկուշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 9-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելում է Լենինականից 7 կիլոմետր հեռավորության վրա գտնվող Մարմաշենի պատմական եկեղեցին, որը հայ ճարտարապետության գոհարներից մեկն է:

Հետմիջօրեկի ժամը 1-ին, նորին Ս. Օծությունը պաշտոնական այցելություն է տալիք Լենինականի քաղաքային սովետին, ուր ընդունվում է չերմորեն:

Ընդունելության ներկա է լինում քաղաքային սովետի դորժադիր կոմիտեի անձնակազմը:

Քաղաքային սովետի նախագահ Ս. Մատնիշյանը սրտագինս սովունում է Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի ներկայությունը: Նորին Ս. Օծությունը իր պատասխան խոսքում շնորհակալություն է հայտնում չերմը ընդունելության համար:

Վեհափառ Հայրապետի և քաղաքային սովետի նախագահի միջև տեղի է ունենում սրտագին խոսակցություն, չերմ մթնոլորտում:

Այցելության վերջում, ի պատիվ Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի, քաղաքային սովետի շենքում, կազմակերպվել էր ընդունելություն:

Այնուհետև նորին Ս. Օծությունը հրաժեշտ առավ լավագույն տպավորություններով և հուշերով:

Ժամը 3-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելեց Լենինականի գուլպայի մեծ գործարանը, որտեղ նորին Ս. Օծության մանրամասն քաշաբություններ տվեց գործարանի դիրեկտորի տեղակալ Ս. Զաքարյանը:

Ժամը 4.30-ին, Վեհափառ Հայրապետը լավագույն տպավորություններով Լենինականից մեկնեց Կիրովական:

Մի տեսարան Կիրովի հրապարակից (Կիրովական)

**Հուլիսի 1-ին, երկուշաբթի,
Վեհափառ Հայրապետի այցելությունը
Կիրովական**

Հուլիսի 1-ին, երկուշաբթի, երեկոյան ժամը 7-ին, Վեհափառ Հայրապետը իր շքախմբով ժամանում է Կիրովական և թափորով առաջնորդվում տեղի Ս. Աստվածածին եկեղեցին, Եկեղեցին, բակը, շրջակայքը լցված են հավատացյալների հոծ բազմությամբ: Բոլորը անձկությամբ սպասում են իրենց Հովվապետի ժամանմանը: Առաջին անգամն է, որ Վեհափառ Հայրապետը շնորհ է անում այցելելու Կիրովական քաղաքը:

Զանգերի զվարթ զողանշի տակ, «Հրաշափառաւով», եկեղեցի է առաջնորդվում Վեհափառ Հայրապետը:

Այստեղ Վեհափառ Հայրապետին բարի գալստյան շերմ խոսք է ասում արժանապատիվ Տ. Վաղգեն քահանան՝ հանում հոգեորդասի և հավատացյալ ժողովրդի:

Ապա Վեհափառ Հայրապետը տալիս է իր պատգամները և օրհնում ներկաներին: Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը նախագահում է երեկոյան ժամերգությանը:

Նույն օրը, մինչև ուշ երեկո, Վեհափառ Հայրապետը բարեհաճեց ընդունել բաղմա-

թիվ հավատացյալների, որոնք փոքր խմբերով զալիս էին հյուրանոց՝ համբուրելու իրենց Հովվապետի Ս. Աջը: Դրանց մեջ կային նաև շատ հայրենադարձներ, որոնք վերջերս միայն ներգաղթել էին Մայր Հայրենիք Կիրովություն և եգիպտոսից ու հաստատվել Կիրովականում:

**Հուլիսի 2-ին, երեքշաբթի,
այցելություն Կիրովականի քաղաքային
սովետին**

Երեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 11-ին, Վեհափառ Հայրապետը այցելություն է տալիս Կիրովականի քաղաքային սովետին, որտեղ շերմ ընդունելություն է գտնում քաղաքային սովետի ղեկավար անձնակազմի կողմից: Ընդունելության ժամանակ, քաղաքային սովետի նախագահ Տ. Վարդումյանը ներկաների անունից բարի գալստյան շերմ խոսքեղ է ասում, որին պատասխանում է Վեհափառ Հայրապետը գոհունակությամբ և օրհնությամբ: Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետի և Կիրովականի քաղաքային սովետի նախագահի միջև տեղի է ունենում շերմ գրուց Կիրովականի մասին:

Կիրովականը մեր հայրենիքի քաղաքնեցի մեջ առաջին տեղն է գրավում իր գեղեցկությամբ։ Առաջին իսկ հայացքից, այն աշքի և ընկնում իր մաքրությամբ, բազմահարկ դադցիկ շենքերով։ Քաղաքը շրջապատված է իիտ անտառներով։

Դեռևս 40 տարի առաջ 3—4 հազար բնակչություն ունեցող Ղարաբիլսան այսօր ունի ավելի քան 64 000 բնակչություն։ այն դարձել է Հայաստանի արդյունաբերության խոշորագույն կենտրոններից մեկը։

Վեհափառ Հայրապետը հետաքրքրվեց նաև նոր հայրենիք ներգաղթած հայրենադարձների վիճակով։ Քաղաքային սովետի նախագահ Շ. Վարդումյանը գոհումակությամբ նշեց, որ «Հայրենադարձների ժամանումը մեր քաղաքը մեղ համար երջանկություն է։ Մենք չանք չենք խնայում, որ նր անք իրենց զգան ամենուրեք իրենց հայրենի կտորի տակ, ապահով ու երջանիկ։ Նրանց իրենց ժամանման առաջին իսկ պահից ապահովեցին հարմարավետ բնակարաններով ու համապատասխան աշխատանքներով։ ուրախ ենք նշելու, որ նրանք բոլորն էլ գոհ են իրանց վիճակից։ Մենք համախ անձամբ այցելում ենք իրենց բնակարանները և հետաքրքրվում նրանց առօրյայով։»

Նախագահը ամենացրեց նաև, որ այս տարի և առաջիկայում ևս սպասվում են հայրենադարձների նոր ընտանիքներ։ Զերծ ընդունելությունից հետո, ի պատիվ Վեհափառ Հայրապետի, տեղի ունեցավ հյուրասիրություն։

Վեհափառ Հայրապետը իր գոհունակությունը հայտնեց քաղաքային սովետի նախագահին և ներկաներին չերմ ընդունելության համար, մաղթելով նրանց նորանոր հաջողություններ, ուժ և կորով իրենց հայրենաշեն գործերի մեջ։

Նույն օրը, Վեհափառ Հայրապետը այցելեց Կիրովականի արհեստական մեթաքսաթելի նորակառուց գործարանը։ Վեհափառը եղավ քիմիայի լուծույթի ստացման, մանարան, ոլորման, տեսակավորման և փաթաթման բաժանմունքներում։ Ամենուրեք գործարանում Վեհափառ Հայրապետին ընկերակցում և բացատրություններ էին տալիս գործարանի տնօրենի տեղակալ Ս. Առաքելյանը և գլխավոր ինժեններ Ս. Բալասանյանը։

Մեսաքսաթելի գործարանը օրական տալիս է 23 տոննա բարձրորակ մետաքսաթել։

Վեհափառ Հայրապետը նույն օրը այցելում է նաև քիմիական գործարանի կիսաթանկարժեք քարերի բաժանմունքը, որտեղ բացատրություններ է տալիս վարիչ Հ. Կոստանդնուրը։

Այստեղ պատրաստում են արհեստական քարեր բազմաթիվ գույններով, որոնք իրենց որակով և կարծրությամբ շեն զիշում բնական քարերին։

Երեկոյան ժամը 5-ին, Վեհափառ Հայրապետը, իր շքախմբով, գեղատեսիլ Դիլիջանի և Սևանի վրայով վերադառնում է Մայր Աթոռ լավագույն տպավորություններով։

ՄԵՍՐՈՊ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՊԱԼՅԱՆ

